

Honoré de Balzac: Otec Goriot – Rozbor díla

Jakub Rádl

Výňatek

Hle, **stojíte na rozcestí života**¹, mládenče, vyberte si! Už jste si vybral: šel jste k našemu bratranci de Beuséant a tam jste zvětřil přepych. Šel jste k paní de Restaud, dceři otce Goriot, a tam jste zvětřil Pařížanku. Onoho dne, kdy jste se vrátil, **měl jste napsáno na čele heslo**², jež jsem uměl snadno rozluštit: Prorazit! Prorazit! Prorazit stůj co stůj! „Výborně!“ řekl jsem, „ten chlapík se mi líbí.“ Potřeboval jste peníze. **Kde je vzít?**³ Vytáhl jste je ze svých sester. Všichni bratři více méně obírají své sestry. Po vašich patnácti stech francích, vydobytých bůhvíjak z **kraje, kde je víc kaštanů než peněz**⁴, se zapráší jako po vojácích, když jdou loupit. A potom, co uděláte? Budete pracovat? Práce, tak jak vy ji nyní chápete, vynese na stará kolena byt u matky Vauquerové takovým mládencům, jako je Poiret. Jak rychle získat jmění, je otázka, kterou si klade padesát tisíc mladých mužů, kteří jsou v takové situaci jako vy. Vy jste jedním z nich. Mějte na zřeteli úsilí, jež budete musit vynaložit, a **dravost boje**⁵. Budete 90 muset pozřít jeden druhého, **jako se pozřou pavouci vtěsnaní v nějakém kořenáči**⁶, protože padesát tisíc dobrých míst není. Víte, jak se z toho vymotat? Geniálním důvtipem nebo chytrou korupcí. Do toho množství lidí se musí **vpadnout jako koule z děla, nebo se tam vplížit jako mor**.⁷ Poctivost není k ničemu. Lidé se koří síle génia, nenávidí ho, snaží se ho pomlouvat, protože bere, ale nerozdílí se. Koří se mu však, jen je-li houževnatý. Jedním slovem, koří se mu na kolenu, když ho nemohli pohrbit v blátě. Korupce je v přesile, talent je vzácný. A tak korupce je zbraní prostřednosti, jíž je ažaž, a všude **pocítíte její hrot**⁸. Uvidíte ženy, jejichž manželé mají celkem šest tisíc franků příjmu a které utratí víc než deset tisíc franků jen za svou parádu. Uvidíte úředníčky s dvanácti sty franky, jak kupují pozemek. Uvidíte ženy, jak se prodávají, aby mohly jet v kočáře syna některého francouzského **paira**⁹, který smí v Longchampu projíždět prostředkem cesty. Viděl jste **zbědovaného ubožáka**¹⁰ otce Goriot, který byl nucen proplatit směnku uvalenou mu na krk jeho dcerou, jejíž manžel má padesát tisíc liber důchodu. Sázím se, že se **na každém druhém kroku**¹¹ potkáte v Paříži s nějakými ďábelskými uskoky. **Svou hlavu bych vsadil**¹² proti hlávce tohoto salátu, že **píchnete do vosího hnízda**¹³ u první bohaté, krásné mladé ženy, jež se vám zalíbí. Všechny **jsou na štíru** se zákony a pro všechno **jsou se svými manžely na válečné noze**¹⁴. Nikdy bych neskoncoval, kdybych vám musel vykládat o nekalých obchodech, které provádějí pro milence, pro hadříky, pro děti, pro domácnost, nebo pro ješitnost, zřídka pro ctnost, tím si buďte jist!

---

¹metafora

²metafora

³řečnická otázka

⁴přirovnání, hyperbola, perifráze, aliterace

⁵personifikace

⁶přirovnání

⁷přirovnání, perifráze

⁸metafora

⁹[péra], francouzský šlechtický titul

¹⁰pleonasmus

¹¹hyperbola

¹²synekdocha, hyperbola

¹³metafora

¹⁴metafora

Tématická stránka díla

- **literární druh a žánr:** epický, kriticky realistický román
- **téma a motiv:**
  - **hlavní téma:** Mladý student práv Evžen se vydá studovat do Paříže, kde poznává klady a zápory společenského života. Zároveň poznává otce Goriot, který miluje své dcery, ale ony pro něj neudělají nic.
  - **další motivy v díle:**
    - společenské vrstvy
    - láska otcovská, láska Evžena k Delfíně
    - peníze, zločiny, penzion
- **časoprostor:** Paříž, 1. pol. 19. století
  - dům paní Vauquerové, sídla Delfíny a Anastázie, byt Delfíny a Evžena
- **zasazení výňatku do kontextu díla:**
  - **časoprostor:** v domě paní Vauquerové, cca třetina díla
  - **obsah:** Vautrin vede monolog o tom, že se Evžen nemůže navždy držet svých morálních zásad, protože s nimi v Paříži nezbohatne. Mluví o loajalitě ke svým přátelům. Snaží se přesvědčit Evžena, aby se oženil s Viktorínou pro peníze.
- **kompoziční výstavba**
  - využity kompozice
    - chronologická
    - retrospektivní – informace o otci Goriotovi, o Vautrinovi
  - dílo není členěno na kapitoly, jen odstavce

Kompozice, postavy

- vypravěč / lyrický subjekt: vnější, nezúčastněný vypravěč, er forma
- vyprávěcí způsoby:
  - popisy, dialogy, monology
- **veršová výstavba:** psáno prózou

Postavy

- **Evžen de Rastignac**
  - student práv, pochází z chudého prostředí, do Paříže cestuje za vzděláním za podpory
  - postupně objevuje jaký je život ve vysokých kruzích v Paříži, poznává povahy lidí a ztrácí své morální hodnoty
  - v pozdější části knihy přestane mít studium prioritu
  - zamiluje se do Goriovy dcery Delfíny
  - má dobré srdce, stará se o Goriota, když na něj dcery zapomenou, zaplatí za něj pohřeb
  - lehce manipulovatelný, Delfína ho přesvědčila aby šel na ples, přijal od otce Goriot byt, ...
  - během díla lze pozorovat výrazný vývoj osobnosti postavy
- **Bianchon** – Evženův nejlepší přítel, student medicíny
- **Otec Goriot**
  - otec Delfíny a Anastázie, bezmezně je miluje, dcery mu nejsou za to vděčné, protože je vždy rozmazloval
  - bývalý bohatý výrobce nudlí, dobrý obchodník, dal každé ze svých dcer 800000 franků jako věno

- na konci si uvědomí, že ho dcery jen využívali kvůli penězům
- **Delfína de Nucingen**
  - dcera otce Goriot, provdaná za barona bankéře, nemají děti
  - má otce raději než Anastázie
  - miluje Evžena
- **Anastázie de Restaud**
  - dcera otce Goriot, provdaná za hraběte, žije s ním, má milence, některé děti jsou jeho
  - má nedostatek finančních prostředků a snaží se od otce Goriot získat více peněz pro Maxima, který je prohraje
- **paní de Beausant**
  - Evženova sestřenice, vysvětluje mu jak se chovat ve francouzské společnosti
- **Viktorína Tailleferová** – zamilovaná do Evžena, vnímána jako čistě pozitivní postava
- **Vautrin**
  - nehledí na morální hodnoty, snaží se udělat, co je pro něj nejvýhodnější
  - v závěru díla se čtenář dozvídá jeho minulost
- **paní Vauquerová**
  - majitelka penzionu, penězi-chtivá
  - rozděljuje hosty podle peněz do lepších a horších pokojů a pater

Jazyk

- zdlouhavé popisy
- složitá souvětí
- jazyk čitelný, s malým množstvím archaických výrazů
- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
- trojky a figury ve výňatku

Literárně historický kontext

- Honoré de Balzac je autorem francouzského realismu. Žil v letech 1799–1850. Dílo spadá do cyklu románů *Lidská komedie*, jehož cílem je zachytit život všech společenských vrstev ve Francii první poloviny devatenáctého století. Mezi další díla v cyklu patří *Lesk a bída kurtizán*, *Ztracené iluze*, *Evženie Grandeová*, ...

Zdroje

- DE BALZAC, Honoré. Otec Goriot. Mladá Fronta, 1970. Dostupné také z: <https://cestina.xyxy.cz/wp-content/uploads/2014/02/Otec-Goriot-CZ.pdf>
- <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/honore-de-balzac/otec-goriot-rozbor.html>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Otec_Goriot
- vlastní poznámky z hodin